

Parlaman ətrafında

səh. 389. “eser”: sosial-revolutsioner, yəni sosialist-inqilabçı.

“iddia edir ... qismən doğrudur”: nöqtələrin yerində bir söz silinmiş, oxunmur.

səh. 390. “Senyoren Konvent”: Qanunverici orqanda, siyasi partilərin liderlərindən ibarət Şura.

Yük avtomobili

səh. 397. “Merkuryevski”: Bakıda, indiki Zərifə Əliyeva küçəsi.

Çərşənbə, 19 noyabr 1919-cu il, nömrə 325

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 25 səfərül-müzəffər sənə 1338. 19 təşrin-i-sani 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 3 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək hesab olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

Azərbaycan Dəmiryolunun İdarəsi bununla elan edir ki, “Büro perevozki”-nin qərarı mövcubincə [qərarına əsasən], hər gün 3 nömrəli qatara balıq və balıq məkulatından [məhsullarından] ötrü bir vaqon bağlanacaq bu vaqona mallar Bakı şəhər istasyonunda 150 puda qədər və bu miqdarda da Bakı birinci istasyonunda qəbul olunur.

T-345

SİRK “MODERN”**Mübarizənin son günləri**

Çarşənbə günü noyabrın 19-nda 1919-ncu ildə Gənc Əlinin benefisidir. Bu gün Gənc Əli hind fakirlərinin yoqasını icra edəcək. O, ayaqyalın sınıq şüşələr üstündə durub ağır şeylər qaldıracaq. Bu gün Gənc Əli öz qeyri-təbii hallarını göstərəcək. Gənc Əliyə bərabər bir kəs yoxdur. Gənc Əli böyük güc sahibidir. Gənc Əli təbiətin möcüzatındandır.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

Hamı güləşlər qətidir. 1-nci: Yermak – Naməlum; 2-nci: Gənc Əli – Kalişeviç; 3-ncü: Qara Maska – Raqenbaum.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında.

Tamaşa başlanacaq 8-də, tamam olacaq 12-də.

Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Elan: Qara Maskanın benefisi hazırlanır.

14062

ELAN

Bakı Neftpromişlenniklər İctimasının [Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurasının] məktəblərində **türk lisanı üçün** müəllimlər lazımdır.

14063

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

Bakı Müstəhkəm Dairəsinin hərbi general-qubernatorunun məcburi qərarı

15 təşrin-i-sani 1919, Bakı

Otaq böhranı, qarşımızdakı ərzaq müşküləti və ələlümum həyatın get-gedə bahalaşması və bu zəmində artmaqda olan ehtikarçılığın önünü almaq

üçün şəhəri artıq adamlardan boşaltmaq lüzumu vacib olduğundan, aşağıda yazılanlara boyun qaçırmadan əməl edil-məsini təklif edirəm:

1) Başqa cümhuriyyətlərdən Bakıya vacibi işlərindən ötrü varid olmaq [gəlmək] istəyənlərə Gürcüstanda, Ermənistan-da, Petrovskda, Ənzəlidə, Krasnovodskda və Batumdakı Azərbaycan nümayəndələrindən icazənamələri olan əşxasa [şəxslərə] izin veriləcəkdir.

2) Sabıqki maddədə göstərilən nümayəndələrdən icazənamələri olmayan sərnəşinlərin paraxodlardan Bakıya buraxılmamaları üçün Bakı qradonaçalniki şiddətli surətdə nazir [nəzarətçi] qoymalıdır.

3) Bütün Bakıya varid və üç gündən ziyadə burada qalmaq xəyalında olan əşxas [şəxslər] məndən icazənamə almalıdırlar. Məndən icazənamələri olmayanlar tutulacaq və etap qaydası ilə buradan göndəriləcəklərdir.

4) Bakı Qradonaçalniki təcili surətdə 1 yanvar 1919 sənədən sonra bütün Bakıya varid olan əşxasın siyahısını mənə təqdim etməlidir.

Dövləti idarələrdə xidmətdə bulunanlar, əsil azərbaycanlılar və o vaxta qədər Azərbaycan təbəəliyini qəbul edənlərdən başqa əşxas, bu qərardad elanı günündən 7 gün ərzində Bakı Müstəhkəm Dairəsindən çıxmalıdırlar. Öz xahişləri ilə Bakıdan çıxmayan əşxas etap qaydası ilə buradan göndəriləcəklərdir.

5) Qaçqın surəti ilə Zaqafqaziya, Şimali Qafqaziya və Türküstandan varid olan və Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] və qeyri təşkilat tərəfindən saxlanılan və dövləti

idarələrdə xidmətdə bulunmayanlar bilatəxir [dərhal] öz vətənlərinə göndəril-məlidirlər.

*Bakı Müstəhkəm Dairəsi
general-qubernatoru
general-mayor Murad Gəray Tlexas*

İNGİLİS SİYASƏTİ

I

Qəzetələr Lord Kerzonun İngiltərə Xariciyyə Nəzarətinə təyini xəbər ver-dilər.

Daha əvvəlcə də Lord Kerzonun ingilis ümuri-xariciyyəsinə [xarici işlərini] idarəyə gələcəyi şiddətlə söylənilib durmaqda idi.

London Kabinəsinin barometri mən-zələsində [yerində] olan “Tayms” qəzetəsi daha bundan neçə vaxt əvvəl Balfurun Kerzona əvəz olunacağını təxmin etmişdi.

“Tayms”a görə ingilis siyasətində bu günə qədər möhkəm bir istiqamət olmamış, iş başında olan siyasət ərləri gah bəriyə, gah da ötəyə dümən (sükan) tutaraq gəlmişlərdir. Halbuki zaman mətin bir siyasət, doğru bir istiqamət istəyir. Bu doğru istiqaməti isə Lord Kerzon verəcəkmış.

* * *

Lord Kerzonun mətin siyasəti ilə doğru istiqaməti, əcəba, nədən ibarət ola bilər?

İştə bir sual ki, yalnız “Tayms” qəre-lərini deyil, bizi də əlaqədar edə bilər.

Çünki ingilis siyasəti-xariciyyəsi bu gün hər zamanda olduğundan daha ziyadə olaraq aləmşümul bir mahiyyəti haizdir [daşıyır].

London Kabinəsinin bu və yaxud digər bir qərar və istiqaməti hər zaman dünyanın hər bir tərəfində əhəmiyyət-lərlə tələqqi [qəbul] edilmiş, İngiltərə Hökumətindən başqa digər bəhri və qeyri-bəhri hökumətlərin [dəniz ölkələrinin və dəniz ölkəsi olmayanların] siyasət və istiqamətinə dəxi böyük təsirlər yapmışdır.

Dünyanın bu qədər həssas olduğu böylə bir zamanda aləmşümul qüvvətini yeni sınımış və sınaqdan müvəffəqiyyətlə çıxarmış olan İngiltərənin şu və ya bu qərar və hərəkəti bittəb hər zamankından daha ziyadə bir təsirə malik olacaqdır.

Bu təsir bilxassə Şərqdə, İslam aləmində və əzcümlə [o cümlədən] Qafqaziya yeni təşəkkül edən hökumətlər üzərinə ola biləcəkdir.

Çünki qaliblər arasındakı ixtilaf çıxaran məsələ bir tərəfdən Rusiya, digər tərəfdən də Türkiyə ilə Asiyayi-Vüsta [Orta Asiya] məsələləridir ki, İngiltərə siyasətinin saheyi-əndişəsi də budur.

* * *

İngiltərənin qədimdən bəri ənənəvi bir siyasəti vardı: Hindustanı və Hindustana gedən yolları qorumaq.

Bir vaxt bu məqsədlə o, böyük Napoleonla çəkışdi. Çox zaman Rusiyanın cənuba doğru olan hərəkətinə sədd çəkməklə məşğul oldu.

Rusiya imperializmi yalnız bu imperi-alizmin yolu üzərində sərilmiş islam və türk məmləkətlərinin müqabiləsini [mü-qavimətini, qarşı gəlməsini] deyil, eyni zamanda İngiltərənin də siyasi müqavimətlərini görürdü.

Şeyx Şamilin müridləri rus kazaklarına qarşı qəhrəmanca vuruşduqları əsnada Londona göndərilən elçiləri açıq qucaqla dərağuş edilirdilər [qucaqlanırdılar].

Paris Konfransında (imdiki deyil) İstanbul mürexhəslərinin [nümayəndələrinin] bir az cəsarət və müvafiqətləri [istəkləri; icazələri] olsaydı, İngiltərə nümayəndələri Qafqaziya istiqlalını mövzuyibəhs edərdilər.

Türkiyənin izmihlalına [çökməsinə] qəsd etmiş olan Rusiya qüvvətlərinə qarşı Krım sahillərində türklərlə yanaşı hər bəhri ingilis əsgərlərinin qardaş qəbri hələ İstanbul məzaristanında bəlidir.

Fətəli şahın talesiz şahzadəsi Abbas Mirzənin rus ordusuna qarşı Azərbaycan xanlıqlarında İranın hürriyyət və istiqlalını müdafiə edən sərbazları ingilis zabit və müəllimləri tərəfindən təlim və təşkil olunurdular.

İngiltərənin müdafiəsi və müdaxiləsi olmasaydı, bu gün az-çox müstəqil bir halda bulunan Əfqanıstan; Buxara və yaxud Xivə əmarəti [əmirlikləri] halında – adı var, özü yox bir hala düşəcəkdilər.

Bittəb bu “fədakarlıqları” İngiltərə Hökuməti Türkiyənin, İranın və yaxud əfqanlıların qara qaşları və yaxud ala gözləri üçün yapmayırdı. O, bu vasitə ilə qabına sığmayan bir sel kimi aşıb cənuba doğru daşan Moskov axıntısına bir növ sədd çəkmək, bənd bağlamaq istəyirdi.

Çünki kəndi Hindustanından qorxurdu. Hindustan İngiltərə üçün nağıllarda söylənən ağ divin can şüşəsi kimi idi. “Ağ div” qorxurdu ki, şimalın “ağ ayı”sı gələr də “can şüşəsi”ni qamarlar.

İştə bu “can şüşəsi”ni qorumaq üçün Rusiyanın başını qarışdırmaq, Rusiyanı zəif düşürmək İngiltərə siyasətinin üssisəsini [əsas mənbəyini, kökünü] təşkil edirdi.

Cənubdan müqavimət görən Rusiya axa-axa yolunu dəyişərək ta Yaponiya sularına qədər getmiş, Koreya və Port-Artur limanlarına dayanmışdı. Burada dəxi İngiltərə müqaviməti müttəfiqi Yaponiya şəkildə züھر edərək Rusiya Uzaq Şərqdə fəna surətdə əzilmişdi.

* * *

İngiltərənin qaradakı [qurudakı] böyük rəqibi ilə bərabər, digər bir qüvvət daha meydana gəlirdi. Bu qüvvət Rusiya kimi yalnız qara qüvvəti deyil, eyni zamanda İngiltərənin bəhriyyəsi [donanması] ilə də boy ölçüşürdü. Avropanın mərkəzində böyük bəhriyyə [donanma], böyük ordu və böyük ticarətə malik ahənin [dəmirdən] bir yumruq düyümlənirdi.

Rusiya təhdidini Almaniya qorxusu əvəz edirdi. Gün keçdikcə, Almaniya qüvvəyi-bəhriyyə və bəhriyyəsi [quru və dəniz qüvvələri] qüvvətlənir, bu qüvvət artdıqca, Vilhelm ilə ricali-dövləti [dövlət adamları] İngiltərənin izzəti-nəfsini qıracaq bir tövr və əda ilə idareyi-lisan etməkdən [danışmaqdan] kəndilərini alammayırlardı.

İngiltərə işbu qorxu müqabilində ənənəvi siyasətini dəyişdirirdi. Japon müharibəsində döyülmüş, nəticədə Al-

maniyanın iqtisadi nüfuzu altına düşmüş olan Rusiya ilə anlaşmaq lazım gəlirdi.

Bunun üçün də xarici siyasət İngiltərə mühafizəkarlarından liberallarına keçir, Sazonov ilə ser Eduard Qrey Orta Asiyani nüfuz məntəqələrinə bölüşürdü. Nəhayət, 1907 etilafı [razılıığı] ortaya gəldi. Türkiyə, İran və Türkünstan ərazisi bir zaman Hindustan səngərlərini təşkil etməkdə ikən, imdi yiyəsiz mal kimi təqsim olunurdu [bölüşdürülürdü]. Ora sənin, bura bənim, razılaşalım denilir, ümumi düşmən qarşısında köhnə rəqabətlər unudulurdu.

Bu gedişlə iş o dərəcəyə gəldi ki, biribirinin kölgəsini qılınclayan Rusiya-İngiltərə siyasətini Hərbi-ümumi əsnasında müttəfiq olaraq gördük. İstanbulu müdafiə üçün Kırmda qanını tökən və Ayastefanosdakı rus ordusunu İstanbula buraxmamaq üçün bəhriyyəsinə Mərmərə dənizinə gətirən Böyük Britaniya, eyni İstanbulu eyni ruslara verdimək üçün bəhriyyəindən mühüm bir qismini tələf etdirmək, yüz minlərlə əsgərlərini dənizə tökdürmək qədər böyük bir inad və fədakarlığa qədər vardı.

Nəticə, bəlkə də London siyasilərinin intizarı xilafında olaraq pək parlaq çıxmışdı, bir daşla iki quş vurulmuşdu. Nə İngiltərənin mühafizəkar lordlarını qorxudan böyük Rusiya, nə də liberallarını vəhşətə salan [qorxudan, ürkdən] qüvvətli Almaniya qalmışdı.

* * *

İmndi beş sənəlik müharibəni bitirmək, müharibədən olduğu kimi müsali-hədən [sülhdən] də müzəffər olaraq çıxmaq lazımdı. Əsil mərifət də bu idi.

Bunun üçün nə yapmalı idi? İştə, “Tayms”ın bəyənməyib də mütərəddid [qərarsız; dönük] dediyi siyasət bu siyasətdir.

Lord Kerzonun təyini ilə ingilis nım-rəsmisi [yarı-rəsmisi] bu mütərəddid siyasətin dəyişəcəyini ümid edir.

Bu xüsusun təhlili isə ayrı bir məqaləyə mütəvəqqifdir [məxsusdur].

M. Ə. Rəsulzadə

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

8 noyabr iclası

(Mabəd)

Sosialistlərin Ziraət [əkinçilik] nazirinə verdiyi sorğu münasibətilə [Ağamalı-oğlu] Səməd ağanın nitqindən sonra söz Ziraət naziri müavini Hidayət bəy Sultanova verilir.

Hidayət bəy – Möhtərəm məbuslar! Ziraət naziri Aslan bəy Qardaşov Bakıda olmadığından, Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] izni ilə onun əvəzində burada verilən sorğuya mən cavab verirəm.

Əvvəla, bu sorğu başdan-ayağa səhvdir. Nazir müavini haqqında söylənən sözlər nahaqdır. Çünki o binagüzarlığı [sərəncamı] nazir özü etmişdir. Əhvalat böylədir; Ziraət Nəzarətinin işlərini bir aydan ziyadə bir müddət idarə edib apardığına görə müavin, Nəzarətin hər işinə bələd olduğu üçün nazir hər xüsusda müavini ilə məsləhətləşib iş görür.

Bəydilli camaatının da işi böylə həll edilmişdir.

Sentyabr ayında Bəydilli camaatı tərəfindən iki nəfər vəkil gəlmişdilər. Ərizəsiz, dil cavabı [şifahi] şikayət etdilər. Bunların şikayəti qonşu Bala Yengicə kəndi sahibi [Sultanov] Süleyman bəydən idi. Deyirlərdi ki, guya Süleyman bəy bunların torpağını “spora” salıb, sonra öz ixtiyarına keçirmişdir. Nazir bu işi təhqiq etmək üçün mənə həvalə etdi. Mən təhqiq edib gördüm ki, Bala Yengicəlilərin əsla yeri yoxdur. Onlar yerə möhtacdırlar. Bəydillilərin isə yerləri olduğu halda, dübarə məzkur [adı çəkilən] mülkədar yerinə sahib olmaq istəyirlər. Mən onlara dedim ki, Bala Yengicəlilərin yeri yoxdur. Siz onlardan əvvəl şikayət etdiyinizə görə, bu yeri müvəqqədən bir il müddətinə sizin ixtiyarınızda qoymaq olar ki, siz onu əkəsiniz. 23 sentyabrda Qardaşovun razılığı ilə Bəydilli vəkilləri bunu qəbul etdilər. Sonra nasılsa təkrar gəlib ərizə vermişlər, öz narazılıqlarını göstərmişlərdir.

Nazir ərizələrinin üstündə böylə bir qətnamə yazmışdı:

“Bəydillilər bu yeri mejevaniyadan [torpaqların ölçülüb sərhadların müəyyənləşdirilməsindən] əvvəl onlarda olduğunu göstərdiklərinə görə, bu iş təhqiq olunmalıdır. Əgər iddiaları doğru isə yerlər onlara verilsin.”

Bu tarixdən bir qədər sonra oktyabrın 15-16-da Süleyman bəy buraya gəldi. Arginalni mejevoy plan [orijinal torpaq sahələri xəritəsi] gətirdi.

1901-ci ildən 17-ci ilə kimi icarənamə doqovorları təqdim etdi ki, bu yer həmişə Bala Yengicə camaatına icarə

verilmişdir. Biz Qardaşovla bərabər plana baxdıq. Metravoy qanununa görə bu plan mülk sahibini bizə isbat etdi. Buna görə biz nazir ilə qərar qoyduq ki, lazım olan 2-ci təhqiqləndirilməsinə görə, məsələn həll olunur. Əvvəlki binagüzarlıq ləğv edilib, yer kəndi sahibinə qaytarılır.

Bununla bərabər, Bala Yengicə camaatı 32 ev olub 107 desyatın yerləri vardır. Halbuki Bəydilli camaatı 22 evdən ibarət olduqları halda, 208 desyatın yerləri vardır. Bala Yengicə torpağı əlbəttə Bala Yengicə camaatına verilməlidir.

Əfəndilər, bundan aşkar görünür ki, bu qətnaməni nazirin müavini deyil, nazir özü etmişdir. Təəssüf ki, kəndisi hazırda burada deyildir.

Sonra natiq mejevaniya qanunlarına keçərək, uzun-uzadı ondan məlumat verir, nitqinə əlavə edir:

Ona görə mən deyə bilərəm ki, bu sorğu nahaqdır.

İnanmasanız, işi gətirmişəm. Nə tövr olub, onu sizə söyləyə bilərəm!

Bəydilli kəndinin 208 desyatın yeri var. 47 desyatın da xüsusi yerləri vardır ki, bunun hamısı 255 desyatın edir. Bu da azdır. Camaatı görməyir. Onların yaxınlarında bir erməni kəndi vardır ki, boşalmışdır. Bizim fikrimiz də haman kənddən bunlara yer verməkdir. Fəqət onlar qəbuldan imtina etdilər. Burada nə Nəzarətin günahı var, nə də nazir müavininin... Məsələni həll etdikdə, biz qanuna istinad edirik.

Bir də dedilər ki, Süleyman bəy mənim qohumumdur. O mənə öylə qohumdur ki, nasıl burada əyləşənlərin mənimlə əlaqəsi vardır. Necə ola bilər ki, mən özüm qanun qoymağa çalışdığım halda böylə bimanə iş görüm. Bu sor-

ğunu imza edən Əhməd Cövdət mənə ondan daha yaxın qohumdur. Sorğuda deyilir ki, guya mənim əmim oğludur. Bu, qətiyyətlə yalandır. Bəlkə ulu babamız yek-digəri ilə əmioğlu olmuşlardır.

Qohum olsa da ya Qardaşov və yaxud mən iş gördükdə bir əsasa istinad etməyimiz lazım gəlməzmi? Biz hər binagüzarlıq ki edirik, onu məmləkətimizdə işlətdiyimiz qanunlara müvafiq olaraq edirik.

Bir də deyirlər ki, mənim Süleyman bəylə şərakətliyim [ortaqlığım] vardır. Bu da doğru deyildir. Burada oturanların çoxusu bilir ki, həmişə biz ayrı olmuşuz və aramızda hər zaman dava olmuşdur.

Son sözümdür ki, son zamanlarda Nəzarət işlərinə bəzi firqəçilər mane olurlar. İdarəyə şikayətçilər gəlir, ərizələrinə baxırıq, binagüzarlıq edirik. Amma sabah görürsən ki, firqə üzvləri gəlib qeyri sözlər danışır. Ərizəçilər onlardan təvəqqeçi gətirirlər. Bu, işə bir fayda verməməklə bərabər, bir növ münasibətsizdir də.

Zira şikayətçi Parlaman üzvünü görəndə öylə bilir ki, nazir bir şey qanmayır.

Ağamalıoğlu Səməd ağa – Nazirin izahatı ilə razı ola bilmədiyini bəyan edir, vəzir [nazir] müavininin istinad etdiyi əsasları puç hesab edir. Deyir:

Mətləb buradadır ki, vəzir qət etdiyini ancaq Şurayi-Vükəla poza bilər. Vəzir qətnaməsini müavini poza bilmədiyi kimi, özü də onu poza bilməz.

Bir də bizim eşitdiyimizə görə, Bala Yengicəli Sultanoğlu evlərindən çıxartdırıb qonşuluqdakı erməni kəndinə köçürmüşdür. Hürriyyətdən sonra onlar təkrar öz yerlərinə köçmək istəmişlər, onları qoymamışlardır.

Bu əhvalatları Vəzarət [Nazirlik] gərək biləydi. Bir kəndi başqa bir kəndə köçürmək ancaq hökumətin qərarıdır ilə olar, nəinki mülkədarların. Necə olur ki, bundan Vəzarət xəbərdar olmayır. Bunun üçün biz böylə hökumətə inana bilmərik.

Əliheydər Qarayev – Nitqində deyir ki, Süleyman bəy Hidayət bəyin qohumu olmasa da, onun tərəfini saxlamağa məcburdur, çünki bəydir. Bəy bəyin mənfəətini, rəiyyət də rəiyyətin mənfəətini hər zaman gözləməlidir.

Natiq sonra torpaq məsələsinə keçib deyir:

Azərbaycanı müdafiə edən iki nəzarət var. Onların birisi Məsai [Əmək] Nəzarəti, digəri də Torpaq Nəzarətidir. Bunlardan başqaları əhəmiyyətsizdir, çünki bizim əhalimizin 99 faizi kəndli və fəhlədir. Bu iki nəzarət çox iş görməlidir. Bizi mədəniyyətə ancaq bu iki nəzarət çıxara bilər. Lakin təəssüf olunur ki, bizim nazir köhnə Nikolay qanunlarından istifadə etməkdədir. Böylə adamlar iş başından çəkilməlidir.

Hidayət bəy Sultanov – Natiqlərə cavab verir, deyir:

Mənim əlimdə rəsmi təhqiqləndirilməmişdir ki, Bəydilli camaatının 200 desyatın yeri var. Bala Yengicə camaatının yeri isə iki dəfə Bəydilli camaatının yerindən əskikdir. Onlar həmişə Bəydilli camaatı yerindən istifadə etmişdirlər. Qalan yerlər isə mülkədarlarıdır ki, əllərində sənədləri vardır. İnsaf ilə deyilsin, bu yer hankı kəndə verilməlidir? Əgər sosialistlər camaatın yeri olmasını istəyirsələr, ortada davalı olan bu yer hankı kəndə verərlər? Mən öylə bilərəm ki, həmin yer

Bala Yengicəliyə verəcəklər. Bilmirəm nə səbəbə və hankı qanuna görə bu yer başqasına verilmək istənir.

Natiq sonra Bala Yengicəliyə qonşu erməni kəndinə köçürüldüyünə keçərək deyir:

Siz görürsünüz ki, Bala Yengicəliyə yeri yoxdur. Hər evə iki desyatın yer düşür. Bu da məlumdur ki, bir kəndçi iki desyatın yer ilə güzarən edə bilməz. Anarxiya zamanı erməni kəndi boşalmışdı, biz də ixtiyar verdik ki, müvəqqəti olaraq camaatdan bir qədər gedib orada yerləşsin. Hərəsinə 20-30 desyatın yer düşür. Köçürmək məsələsi də bu yol ilə olmuş, nəinki polis gücü ilə.

Sonra natiq Nəzarətin əski Rusiya qanunları ilə iş gördüyünə işarə edərək deyir:

Hər halda bizə bir qanun lazımdır. Şimdilik özümüz bir qanun qoymamışıq, əlbəttə ki, qanunsuzluqdan, pis qanun daha yaxşıdır. Çünki bu pis qanunlarla yenə camaatın bir növlə işi düzələr.

Əbilov İbrahim – Verdikləri sualdan məqsəd Nəzarətin verdiyi qərarı dəyişməsində olduğunu söyləyir. Deyir:

Müavin buyurdu ki, o hökm nazir tərəfindən verilmişdir. Burada üç kağız var. Birində deyilir ki, bu yer gərək camaat əlində qalsın. İkinci kağızda deyilir ki, bu yer gərək camaata kirayə verilsin. 3-cü kağızda deyilir ki, Sultanoğlunun əlində plan olduğuna görə, əvvəlki qərarlar ləğv edilir. Bu üç yek-digərinə [bir-birinə] zidd qərarlardan anlaşılır ki, Nəzarətin o yer barəsində heç bir məlumatı yoxdur.

Muxtar Əfəndi[zadə] – Torpaq məsələsindən lazımcına məlumatı olmadığına işarə edərək, bu məsələyə iştirak etmək istəmədiyini, lakin yenə bir neçə kəlmə

danışmaq istədiyini söyləyir. Sorğunun əsasında bəhs edir. Nəhayət, təklif edir ki, oraya Ədliyyə Komissiyası göndərsin.

Məhəmmədbağır Şeyxzamanov – İşbu sorğudan “Müsavat” fraksiyasının xəbəri olmadığını söyləyir. Sonra torpaq barəsində Zaqafqaziya Seyminin, Parlament Torpaq Komissiyasının qərarlarından bəhs edir. Deyir:

Buna görə, əvvəlcə bir Torpaq Komissiyası düzəlməli, bu yerlər haman komissiyaya ixtiyarına verilməlidir. Komissiyada davalı yerləri öz ixtiyarına alıb, sonra lazım bildiyi tərəfə verir.

Bəydilli camaatı şikayət edir ki, bu yer bizimdir. O biri tərəf də şikayət edir ki, xeyr, bizimdir. Nəzarət də təhqiq edib görür ki, Bəydilli camaatının yeri var, Bala Yengicəllilərin isə yeri yoxdur. Buna görə haman yeri Bala Yengicəllilərə verir.

Natiq hökumət nümayəndəsinin bəyanatını kafi ədd [hesab] edir.

Hidayət bəy Sultanov – Natiqlərə cavab verir. Əlavə edir:

Bir də sosialistlər deyirlər ki, biz Nəzarətə etimad etməyirik. Əcəba bir qanunsuzluqmu vəqə olmuşdur? Məsələ aydındır. Nəzarətin işi onların qoyduqları qanuna müvafiq olmadığından, təbiidir ki, onlar tərəfdar olmayacaqlar.

Sədr – Müzakirənin qət edilməsi [kəsilməsi] barəsində təklif varid [daxil] olduğunu söyləyir. Təklifi səsə qoyaraq, əksəriyyətlə qəbul edilir. Müzakirənin nəticəsində iki təklif varid olur. Birisi sosialistlər tərəfindəndir ki, Nəzarətin hərəkətini doğru görmədiklərindən, məsələnin həlli üçün yuristlərdən ibarət bir komissiyaya təşkil edilsin.

Sosialistlər yerlərindən – Xayır, bizim təklifimiz öylə deyil.

Sədr – Ancaq onların yazdıqlarını oxuduğunu, özü tərəfindən heç bir şey artırıb-əskiltmədiyini söyləyir. 2-ci təklifi oxuyur. 2-ci təklifdə hökumətin verdiyi bəyanat kafi görülərək, növbədəki məsələlərin müzakirəsinə keçilir.

Sosialistlər öz təkliflərini yenidən yazıb verirlər.

Sədr – Oxuyur: Nəzarət tərəfindən verilən izahat kafi olmadığından, məsələni yerində təhqiq etmək üçün sosialistlər bir Parlament komissiyası...

Təklifin məbədini [ardını] sədr oxuyamamışdır. Bəyan edir, sosialistlərə təklif edir ki, özləri gəlib yazdıqlarını oxusunlar. Sosialistlərdən kimsə yazılan təklifi oxumağa gəlmədiyindən sədr deyir:

Mənə varid olan və Parlament tərəfindən mənası anlaşılan yalnız bir təklif vardır – “Müsavat” fraksiyasının təklifi. Onu səsə qoyuram.

Təklif səsə qoyulub, əksəriyyətlə qəbul edilir. Bununla iclas saat 2:33 dəqiqədə qapanır.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz teleqraf mövqifi tərəfindən qəbul edilmişdir)

17 təşri-sani

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Fin körfəzi səvahili [sahilləri] dairəsində bizim qoşunlarımız düşməni Kopor boğazı ilə Luj arasındakı cəzirədən [adadan] çıxarmışlardır.

Yamburq dairəsində qoşunlarımız Luqanı keçərək Yamburqun iki fərsəx qərbində yerləşmişlərdir.

Narva cəbhəsində - Bizim qoşunlarımız Narvadan cənuba bir neçə kənd işğal etmişlərdir. 450 əsir, bir top, 4 mitralyoz, silah, on min fişəng, at və başqa qənimətlər almışdır.

Lepel dairəsində yürüşümüz müvəfəqiyyətlə davam edir. Tərəfimizdən 120 min fişəng və külli miqdarda silah alınmışdır.

Novoqrad-Volin və Kiyev dairələri təbəddülsizdir [dəyişiklik yoxdur].

Çerniqov dairəsində - Düşməni Çerniqovdan cənub və cənub-şərqə sıxışdırmaqda davam edirik.

Lvov cəbhəsində - Bizim hissələrimiz şiddətli vuruşma ilə yürüşlərində davam edərək Dmitrovdan 15 fərsəx cənub-şərqə bir neçə nöqtələri işğal etmişdir.

Kursk cəbhəsində - Kurskdan 25 fərsəx şimala şiddətli vuruşmalar davam etməkdədir.

Staro-Oskolski cəbhəsində şiddətli vuruşmadan sonra tərəfimizdən dəmir-yol xətləri işğal edilmiş və bir çox qənimətlər alınmışdır.

Bobrov dairəsində vuruşmalar davam edir.

Kalaç cəbhəsində vuruşma ilə tərəfimizdən Abramovka mövqifi [stansiyası] işğal edilmişdir.

Xopyor ilə Medveditsa arasında vuruşma gedir.

Don ilə Volqa arasında bizim hissələrimiz düşməni istehkamına təərrüz [hücum] edib 50 əsir, 8 mitralyoz, 56 at almışdır. Volqa nəhrinin sol kənarında və Bervov-Poqromnoy dairəsində vuruşma-

lar davam edir. Dubovkanın cənub-şərqindəki vuruşmalarda təşri-saninin 12 və 13-də 500-dən yuxarı əsir, 4 İngiltərə topu, mitralyoz, silah və başqa qənimətlər alınmışdır.

Sarev dairəsində vuruşma ilə Mal-yovka kəndini işğal etdik.

Omsk dairəsində şərqə hərəkətimiz davam edir.

Ağların növbəti yalanları

Uralsk - Bütün cəbhədə olan müvəfəqiyyətsizlikləri münasibətilə Ağlar komandanlığı kazakları başqa cəbhələr vəziyyəti haqqında yalan xəbərlərlə təskin etməkdədir. Axırıncı rəsmi xəbər-ratda [xəbərlərdə] denilir: “Moskva və Petroqrad Yudenich və Denikin tərəfindən işğal edilmişdir.” Kazaklar öz komandanlarının yalan şayiələrindən son dərəcə narazı olduqları üçün aralarında həyəcan vardır.

Fransada intixabat

Lion - Sabah saat 8-də bütün Fransada Məclisi-Məbusan intixabatına şüru ediləcəkdir [seçkilərinə başlanacaqdır]. Fransada mütənasib intixabat üsulu qəbul edildiyi üçün intixabatın birinci nəticələri ancaq düşənbə [bazar ertəsi] günü gündüz məlum olacaqdır.

Rusiya işləri müdaxiləsi əleyhinə

İsveçrə mənabeyindən [mənbələrindən] xəbər verirlər ki, Fransa dövləti rəsmi surətdə Rusiya işlərinə hərbi müdaxilə edilməsinin qətinə [dayandırılmasına] razı olduğunu bildirir.

Almanlar tərəfindən Litvanın təxliyəsi

Lion – Kovnadan [Kaunasdan] varid

olan [gələn] məlumata nəzərən, Almaniya nizami qoşunları Litvanı təxliyə etməkdədirlər.

Denikin əleyhinə iğtişaş

Odessa - Burada Xerson müvəqqəti hökumətinin imzası ilə dəvətnamələr intişar edilməkdədir [yayımaqdadır]. Dəvətnamələrdə Denikin əleyhinə iğtişaş elan edilir.

Rusiya ilə dava əleyhinə

Nauen - Rusiyadan övdət edən [qaydan] İngiltərə zabitləri açıq-açıqına Rusiya işlərinə müdaxilə edilməsi əleyhinədirlər. Polkovnik Malen Müttəfiqlərin Kolçak və Denikinə ümidvar olmalarında səhv və xəta etdiklərini açıq surətdə bəyan edir.

Denikinə axırıncı hədiyyə

Beloostrov - 29 təşrini-əvvəldə [oktyabrda] olan İngiltərə Məclisi-Məbusanı iclasında sənəyi-cariyyənin [cari ilin] axırından etibarən Denikinin bir daha Müttəfiqlərdən müavinət almayacağını və ancaq axırıncı hədiyyə olaraq 15 min funt miqdarında hərbi mühimmat verildiyini Çörçill bəyan etmişdir.

Kiyevdə həyəcan

Bryansk - Qırmızı qoşunların Kiyevə yaxınlaşması münasibətilə aqvardiyaçılar Kiyev[dən] ziqiyət [qiymətli] əşyalarını çıxarmaqdadırlar. Sərvətlilərin ruhu düşkündür, bir çoxlarının Rostova fərar etmələri müşahidə edilməkdədir.

İngiltərə mətbuatı

Vyanadan varid olan [gələn] teleqraf-

lar Romaniya dəstəsinin Budapeştdəki baş gömrükxanaya girib və 250 milyon kron tutmuş olduqlarını xəbər verirlər.

Ural cəbhəsinin təsviyəsi

Uralsk - N. ordusu Şurası cənbində [nəzdində] Uralsk cəbhəsinə təsviyədən ötrü üç nəfərdən ibarət bir komissiya təşkil edilmişdir. Komissiya qəzetlər vasitəsilə zəhmətkeş kazakları Şura Rusiya ilə müharibəni qət etməyə [dayandırmağa] dəvət edir.

(Gürcü teleqraf agentliyindən)

Fransa xəbərləri

Romaniya və Ali Şura

Ali Şura bütün hüquq və mənafeyinə əlindən alınması təhdidi ilə Romaniyanın Sülh Konfransının qətnamələrinə tabe edilməsi məqsədi ilə Romaniya hökumətinin axırıncı notasına cavabı müzakirə etməkdədir.

Bolqariya mürəxxəsləri

Bolqariyanın Sülh müahidənaməsini [sazişini] imza etmədən ötrü Teodorov və Stamboliyskini Parisə göndərməsi təsdiq edilir.

Lehlərin bolşeviklərlə vuruşmaları

Polotskdan qərb və şərqə Qərbi Dvina nəhri üzərində bolşeviklərin mükərrər [ardıcıl] hücumlarını külli tələfatla leh [polyak] dəstələri dəf etmişləridir.

Petlyura həzimetə

Denikin qoşunları ... (buraxılmış) xəttə çatıb bütün Petlyura Baş Ərkani-

hərbini [Baş qərargahını] tutmuşlardır. Petlyura qaçmış və nərədə olduğu məlum deyildir. Ukrayna qoşunları külliyyə münhəzim [tamamən məğlub] edilmişdir. Qalan hissələr Denikin tərəfinə keçmişdirlər.

Yudenin yürüşü

Yudenin yenidən Qatçına tərəfdə yürüşdə bulunmuşdur. Helsingforsdan [Helsinkiyə] xəbər verirlər ki, Yudenin düşmənin Pskov tərəfdə olan hücumunu dəf etmişdir. Yudenin Qatçınaya yürüşə başlayaraq bir neçə kənd işğal etmiş və əsir almışdır.

(Qafqaziyada Müttəfiqlər Heyətinin radio xəbərləri)

Petroqrada təxliyəsi

Helsingforsdan xəbər verirlər ki, Qırmızı ordunun şimal-qərb cəbhəsində müvəffəqiyyətə baxmayaraq, Yudenin yürüşü əsnasında başlanılan Petroqrada təxliyəsi davam etməkdədir. Bolşeviklər paytaxtdan bütün qiymətli əşyanı çıxarmaqdadırlar.

Rusiya ablukası

Almaniya dövləti Müttəfiqlərin Rusiya ablukası [blokadası] haqqında olan notasına; bitərəf dövlətlərlə mübadiləyə əfkardan [fikir mübadiləsindən], Müttəfiqlərdən abluka haqqında və Almaniyanın ablukada nə növ iştirak edəcəyi xüsusda məlumat aldıqdan sonra cavab verəcəkdir.

Fiume məsələsi

Fiumeyə Beynəlmüttəfiqin [Müttəfiq-

lərarası] komissarı sifəti və geniş ixtiyarat [səlahiyyətlər] ilə ehtimal ki, Hersoq Aostski göndəriləcəkdir. D'Annunsiun yeni təkliflərə tabe olacağı zənn edilməkdədir.

(İtaliya heyəti xəbərləri)

Stokholm-Helsingfors

İtaliya təyyarələrindən Maddalena Stokholmdan Helsingforsa iki saat zərfində teyr etmişdir [uçmuşdur].

QƏZETƏLƏRDƏN

Şah prezident nəzdində

29 təşrini-əvvəldə [oktyabrda] İran şahı Fransa Cümhuriyyəti prezidentini ziyarət etmişdir. Rəfaqətlərində məiyyət ərkani [yanında onu müşayiət edənlər] olaraq şahənə arabaya rakibən [minərək] Şah həzrətləri Yelisey sarayına vürud etmişdir [gəlmişdir]. Kiraser eskadronu süvari bölüyü şahı saraya qədər təşyi [müşayiət] etmişdir. Saray qarşısında şahə hərbi təzimler edilərək, bando musiqi tərənnümsaz olmuşdur [hərbi orkestr musiqi çalmışdır].

Sarayda təhiyyə edilmiş [hazırlanmış] qəhvəaltıda şah, prezident və prezidentin rəfiqəsindən başqa İran səfiri və Səfərət katibi, Xariciyyə naziri Pişon, Heyəti-vüzzar rəisi-əsbəq [keçmiş Baş nazir] Leon Burjua, əsbəq [sabiq] Xariciyyə naziri Q. Anoto, İnstitut əzasından [üzvlərindən] Pottye və Dyölafua və şahın məiyyətlərində bulunan məmurlar isbati-vücut [iştirak] etmişləridir.

Vilhelmin bəyanatı

Londrada nəşr olunan həftəlik qəze-

tələrin birində kayzerə aid yazılmış bir məqalə içində Vilhelmin Amerika mühərrirlərindən [jurnalistlərindən] birinə verdiyi bəyanat dərc edilmişdir. Kayzeri-əsbəq [səbiq kayzer] müsahibədə bulunmaq ricası ilə kəndisinə müraciət etmiş Amerika mühərririnə söyləmiş ki:

“Hazırkı şərait daxilində mənim tərəfimdən mətbuata bəyanat vermək qeyri-məqbul bir işdir. Bir ilə yaxın təqib etdiyim xətti-hərəkətdən mən ayrılma-yacağam və övza [vəziyyət] dəyişməyincəyə qədər də sükut ixtiyar edəcəyəm.

Amerikalılar prezidentlərinin Versal tərz-i-hərəkətini rəsmən təsvib [təsdiq] etmək üçün hazırlıqlar yapırlar. O, böyləliklə mənim düşmənlərim sırasında keçir. Bu təqdirdə mənim onunla danışmağım və xüsusən rica və istida [xahiş] ilə müraciət etməyim qeyri-mümkün olur.”

Beytölmüqəddəsə

Beytölmüqəddəs Müttəfiqin əsakiri [Müttəfiq dövlətlər əsgərləri] tərəfindən işğal olunduğu zamandan bəri Britaniya hökuməti tərəfindən təyin edilmiş mühəndislərdən ibarət xüsusi bir komiyaon qədim Beytölmüqəddəs şəhərini təmir və təcdid [bərpa] etmək üçün plan tərtib etməklə iştiğal etmişdir [məşğul olmuşdur]. Şimdi isə komiyaon işlərini bitirmişdir.

Yeni Beytölmüqəddəs üç hissəyə təqsim ediləcəkdir [bölünəcəkdir]. Əvvəlinci hissə əski şəhər ilə Davudun qəbrinə qədər dairədən ibarət qalacaqdır. Bu hissədə İsrailin qədim paytaxtının arxeoloji və tarixi mahiyyətini saxlamaq niyyəti ilə yeni təmirat və inşaət yapmaq

mən' [qadağan] edilmişdir. Bu hissənin qərb tərəfində isə büsbütün yeni bir şəhər bərpa ediləcəkdir ki, geniş bulvarları və kölgəli soqaqları olacaqdır. Yeni şəhər ilə əski şəhər arasında açıq qalan mövqedə ancaq məmuranın [məmurların] xüsusi izn və müsaidəsi ilə yeni binalar yapıla biləcəkdir.

Bolşevik propoqandası

Bolşeviklər, inqilablarının ikinci sənəyi-dövriyyəsi [ildönümü] tamamı münasibətilə bütün Avropada həman gün inqilab yapmaq xəyalı ilə planlar hazırlamış imişlər. İsveçrədə tövqif [həbs] edilmiş bolşevik agentləri nəzdində kəşf edilmiş mühüm vəsiqələrdən və bolşevik mərkəzi təşkilatlarının əmrnamələrindən anlaşılmışdır ki, yövmi-məzkurda [deyilən gündə] Avropanın hər tərəfində kommunist çıxışları olacaqmış. İttixaz edilmiş tədabiri-lazimə [lazım gələn tədbirlərin alınması] sayəsində həman gündə yapılacaq bolşevik çıxışlarının qarşısı alına bilmişdir.

Mübəlliglərdən [təbliğatçılardan] müxtəlif vəsiqələr zəbt edilmişdir ki, onlardan bəzisi alman mənabeyindən [mənbələrindən] və bəzisi də rus bolşevikləri təşkilatlarından verilmiş imiş. Almanlar əhalini ümumi tətib etməyə və 7 təşrinisani [noyabr] günü xüsusi inqilab yapmağa dəvət edirmiş. Ruslar da inqilab yapmaq üçün mütəəddid [müxtəlif] yollar göstərərək, bu qış ərzində Avropa füqərə diktaturası bərpa edilməsini tövsiyə və əmr edirlərmiş.

Türkiyədə Avstriya-alman müəssisələri
Məclisi-Alinin son cələsələrinin [iclas-

lارının] birində Türkiyədə Avstriya-alman maliyyə müəssisələri məsələsinə baxılmışdır. Konfransın Maliyyə Komiyonu bu məsələ haqqında İstanbuldakı Fransa Baş Komissarlığı üçün bir nəqliyyat projesi tərtib vermişdir. Komiyon Beynəlmüttəfiqin [Müttəfiqlərarası] maliyyə kontrolunun şu yoldakı təşəbbüsətini təsviblə [bəyənməklə] təklif etmişdir ki, minbəd [bundan sonra], yəni Versal müahidənaməsi qüvvəsini aldığı gündən, düşmən maliyyə müəssisələrinə artıq təhdidat [məhdudiyət] qanunları tətbiq edilməsin. Digər tərəfdən, Məclisi-Ali cələsəsində rəy verənlər olmuşdur ki, Müttəfiqlər Türkiyə ilə hələlik müharibə vəziyyətdə olduğu üçün lazımdır ki, Almaniyə maliyyə müəssisəsinin qeyri-qanuni hərəkətlərini dəf etməkdən ötrü tədabiri-şədidə ittiqaz edilsin [şiddətli tədbirlər görülsün]. Bu məsələnin Hüquq-şünaslar Komiyonuna verilməsini Məclisi-Ali qərara almışdır.

İrlanda məsələsi

Londradan yetişən xəbərlərə görə, İrlanda məsələsi bitmək üzrədir. İrlanda haqqında atidəki [aşağıdakı] maddələrdən ibarət qərarın qəbulu ehtimal edilir.

İrlanda Olster [Şimali İrlandiya], xüsusi İrlandaya təqsim edilir [bölünür]. İrlandada müstəqil bir Parlaman təşkil edilir. Parlamanda isbatı-vücut [iştirak] edəcək nümayəndələr Olsterdən və İrlandadan müsavi miqdarda olmalıdır.

Sülh, müharibə, ordu, vərəsəlik hüququ və bütün Ali İdarəyə aid olan məsələlər ümumi imperiya Parlamanı tərəfindən həll edilir.

İrlanda Parlamanı idarəsində vergi və aksiz almaq, torpaq tənzimatı [islahatı], xalq maarifi və ticarət müahidənamələri [sazişləri] məsələləri qalır.

İrlanda ümumi imperiya Parlamanında və Məclisi-Əyanda [Senatda] kəndi nümayəndələrini bulundurur. İrlanda Parlamanı ilə ümumi imperiya Parlamanı arasında sərədəyi-zühur olmuş [baş vermiş] münaqişəli məsələləri həll etmək üçün xüsusi bir komiyaon ittiqab edilir [seçilir].

Ümumi imperiya borclarının bir hissəsini İrlanda kəndi öhdəsinə qəbul edir. Hərbi istiqrazı tədiyə etmək [ödəmək] üçün İngiltərə Dövlət Xəzinəsinə İrlanda hər sənə müəyyən miqdar məbləğ verir.

AMERİKA MƏCLİSİ-ƏYANINDA MÜBAHİSƏLƏR

Vilsonun yaxın dostu Henri Morqen-taunun bəyanatı

Vilsonun Sülhi-ümumi konfransında nə vəziyyətdə qaldığı və Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] məsələsinin nə şəkildə olduğu calibi-maraq bir keyfiyyətdir [maraq doğuran bir məsələdir].

Fəqət daha ziyadə mühüm olan Amerika Məclisi-Əyan və Qanuni-əsasının [Senatının və Konstitusiyasının] bu məsələlərə nə nöqtəyi-nəzərlə baxacağıdır.

İştə, bu məsələləri bir az tənvir edən [ışıqlandıran] aşağıdakı yazıları iqtibas edirik:

Versal müahidəsinin Amerika Əyanınca təsdiqi üçün mister Vilsonun

Əyanın üçdə iki rəyinə sahib olması lazımdır. Bu xüsusda Amerika Qanuni-əsasları pək müvəzzəhdür [açıq-aydındır].

İkinci maddəsinin qismi-əxirində [son qismində]:

“Rəis [Prezident], Əyanın müvafiqət [razılığını] və rəyi ilə sülh əqd edə bilər, şu şərtlə ki, Əyanın üçdə ikisi kəndisinə təmini-müavinət etməlidirlər.” – denir [deyilir].

Bu gün Amerika Əyanı ikiyə bölünmüş, nə rəisi-cümhur və nə də müxalifləri üçdə iki rəy qazanacaq halda deyillərdir.

Şu halda iki tərəf arasında ya uzlaşılacaq və yaxud müahidə-filan olmayacaq.

Əcəba, uzlaşmaq qabilmidir?

Rəisi-cümhurun səmimi dostlarından səfir Henri Morqentau “Matin” müxəbirinin bu sualına cavabən deyir ki:

– Əvət, uzlaşmaq qabilədir. Bütün müahidə bir Cəmiyyəti-Əqvamın təsisi əsası üzərinə qurulmuşdur.

Və Amerika millətinin yüzdə 95-i isə Cəmiyyəti-Əqvamın lehindədir.

Amerika milləti hərbin son hərbi olması üçün müharibəyə girişdi. Sülhü də yalnız kəndisi üçün deyil, bütün cahan üçün istəyir və bu sülhün də ancaq bir Cəmiyyəti-Əqvam tərəfindən təmin ediləcəyinə qanədir. Hürriyyəti kəndisi üçün deyil, kiçik millətlər üçün tələb edir və bir otokrasi idarəsinin övdətini mən’ edəcək [geri qayıtmasına mane olacaq] yeganə qüvvətin Cəmiyyəti-Əqvam ola biləcəyinə iman edir. Sülhün və hürriyyətin təəssüsünü nasıl arzu edirsə, Amerika milləti Cəmiyyəti-Əqvamın da təəssüsünü eyni şiddətlə istəyir.

Cəmiyyətin təşkilat və ümuri-idarəsi [idarə edilməsi işləri] üçün nüqəti-nəzər [nöqtəyi-nəzər] ixtilafı var. Prinsipdə həpsi də etilaf etmişdir [uzlaşmışdır]. Mədəni millətlər kəndilərini [və] yek-digərlərini [bir-birlərini] rəbt edəcək bağı vücuda gətirmək əzmindədirlər. Tarixi ələ alınız. Hər kəsin ittihad etdiyi [birləşdiyi] bir prinsipin müvafiq olmamaq imkanı olmadığını görəcəksiniz. Amerika da İngiltərə kimi, Fransa kimi, Avropa kimi bir Cəmiyyəti-Əqvam istəyir və buna nail olacaqdır.

Sülh Konfransı bütün cahana Cəmiyyəti-Əqvamın bir gün nə yapa biləcəyini göstərə bilmək qüdrətini haizdir [daşıyır]. Millətlərin arzuları hənzur dağınıqdır. Bu arzuları sağlam bir şəkildə tövhid edən [birləşdirən] qüvvət bəşəriyyət və mədəniyyətə böyük bir xidmət yapmış olacaqdır. Cəmiyyəti-Əqvam yarın bu arzuları təbəllür etdirə [açıq bir şəkildə meydana qoya] bilər. Fəqət, Cəmiyyəti-Əqvam hənzur nahif [zəif] bir çocuqdur. Paris Konfransı bu çocuğun valididir [atasıdır]. Onun həyat və inkişafı hər hankı bir Parlamentodan ziyadə Konfransa aiddir.

* * *

Digər tərəfdən “Jurnal” qəzetəsinin yazdığına görə, Versal müahidəsinin Fransa Parlamentosunda təsdiqi xəbəri Amerikada müahidə tərəfdarlarınca şövq və şadi ilə qarşılanmışdır. Demokrat liderləri bu xəbərin Amerikan əyanı [senatorları] üzərində icrayi-təsir edərək qısa bir müddət zərfində müahidənin təsdiqi ediləcəyi ümidini izhar edir.

Fəqət şurasını da zikr etməlidir ki, Əyanda davam edən müzakirə, müahidənin təsdiqini təsri edəcək [sürətləndirəcək] mahiyyətdən uzaqdır.

Əyandan demokrat Huk Smit 7 qeydi-ehtiyat dərmian etmiş [ehtiyat şərti ortaya atmış] və bu qüyyudun ədəmi-qəbulu [bu şərtlərin qəbul edilməməsi] haqqında müahidəni təsdiq etmək xaricində olduğunu söyləmişdir. Mister Smit tədilət [dəyişikliklər; düzəlişlər] və qüyyud-ehtiyatiyyə [ehtiyat şərtləri] haqqında ən müfid [faydalı] bir proqram təklif edən ilk demokratdır.

Wilson tərəfdarları Sülh müahidəsinin Amerika Əyanınca təsdiqini arzu edirlərsə, qüyyud-ehtiyatiyyə proqramı ilə birləşməyə məcbur olduqlarını anlamışlardır.

Mister Smit projesini izah edərək, təklifinin müahidənin əsnayi-təsdiqində istifadə ediləcək bir vasitə şəklində istemal edilməsində [işlədilməsində] israr etmişdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

Məsai [Əmək] nazirinin, zəhmət haqqının artırılmasına dair təqriri [rəsmi müraciəti] Maliyyə və İqtisadiyyə Komitəsinə verilmişdi. Komitə məsələni müzakirə etdikdən sonra Vükəla Şurasına təqdim etmişdir. Vükəla Şurası bərvəchi-ati [aşağıdakı] qərarı qəbul etmişdir:

Zəhmət haqqının artırılmasını təşrinəvvəlin [oktyabrın] 1-indən etibarən qəbullu, əsas olaraq gündəlik zəhmət haqqını fəhlə üçün 41 manat 80 qəpik və yaxud 26 iş günü üçün 1086 manat 50

qəpik qəbul etməli. Digər neft, ticarət və sənaye işlərində çalışanlar üçün isə mövcud nisbəti saxlamalı.

Ev kirayəsi və hamam pulu maas əsasına isə təfriti [ən aşağı həddi] qəbul etməli: mənzil kirayəsi ailədarlara 50 manat, bekarlara [subaylara] isə 25 manat, hamam pulu ailədarlara 10 manat, bekarlara isə 6 manat, nəqliyyat pulu ailədar və bekarlara ayda 10 manat.

Bununla bərabər, hökumət tərəfindən neftə təyin edilmiş 5 manat 30 qəpik artırılmış məbləğin çıxarılan neftin puduna təqsimindən [bölünməsindən] çıxacaq xaric qismət qədər artırılmalı.

Neftçilər İttifaqına işbu qərarın qəbulu və hökuməti xəbərdar etmək üçün təşrinə-saninin 19-u axşam 6-ya qədər vaxt verməli. Əks surətdə hökumət qərarın qövlədən feilə gətirilməsi [sözdən işə keçirilməsi] üçün bütün ixtiyarında olan vəsaitə [vasitələrə] müraciət edəcəkdir.

Neftin neftçilərə oturacağı qiyməti təyin üçün Ticarət, Sənaye və Məsai Nəzarətinə xüsusi bir komisiyon təşkili tapşırılsın. Komisiyon üç həftəyədək bu barədə məlumat təqdim etməlidir.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Bu gün gündüz saat 12-də Tağiyev fabrikanı əmələlərinin [işçilərinin] ümumi iclası təyin edilmişdir. İclasda Məsai Nəzarəti [Əmək Nazirliyi] tərəfindən təyin edilmiş Komisiyon da iştirak edəcəkdir. İclas Zavod Komitəsi təşkilinə münhəsir [həsir] ediləcəkdir.

Culfa-Bakı Dəmiryolunda

Türük və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətlə rica etmişdir ki, Culfa-Bakı dəmiryollarında çalışan arabalara taksa təyin edilmək haqqında tədbiri-lazimə ittixaz edilsin [lazımı tədbirlər görülsün] və bu barədə Bakı və Gəncə qubernatorlarına lazımı düsturüləmə [təlimatnamə] verilsin.

Salyan şəhərinə istiqraz

Maliyyə Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə bildirmişdir ki, Salyan Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən faizsiz istənilən 100 min manat istiqraz haqqında Maliyyə Nəzarəti kəndi rəyini verəmməz, zira Salyan Bələdiyyə İdarəsinin maddi cəhəti haqqında heç bir məlumat əldə edilməmişdir.

Yeni qəza

Daxiliyyə Nəzarəti şimdiki Ərəş qəzasının “Ağdaş qəzası” adlandırılması haqqında Vükəla Şurasına bir qanun layihəsi təqdim etmişdir.

Toxum

Bakı qəzasının Sündü kəndi Bakı qubernatoruna müraciətlə, ərazilərini əkmək üçün toxum verilməsi barəsində təşəbbüsatda bulunmuşdular. Qubernator istida [ərizə, xahiş] ilə Daxiliyyə Nəzarətinə məlum etmişdir ki, Şamaxı qəza qaimməqamı [qəza rəisi] kiçik müavinini tərəfindən icra edilmiş təftiş nəticəsində məlum olmuşdur ki, həqiqətən köylülərin toxumları yoxdur və kəndlilərin maddi əhvalları fənədir.

Ov

Bakı qubernatoru Daxiliyyə Nəzarətinə məlum etmişdir ki, hal-hazırda mövcud ov (şikar) haqqındakı qərarlar xəzinəni iktifalandırdığı [qane etdiyi] kimi, ov işlərinin nizamına da kafidir. Xəzinə üçün alınan ov vergisi isə 10 dəfə artırılmalıdır, yəni 3 manatdan 30 manata qədər təzayüd etməlidir [artmalıdır]. Hal-hazırda barıt və saçma olmadığından, bir qədər ov işləri ləngimişdir.

Bakı istiqrazı

Maliyyə Nəzarəti İstiqraz şöbəsi Daxiliyyə Nəzarətinə xəbər vermişdir ki, Bakı Bələdiyyə İdarəsinə istənilən 15 milyon manat əvəzində fəqət sənəlik 5 faiz olmaq üzrə 10 milyon manat vermək olar.

İşbu məbləğ 50 milyonluq daxili istiqrazdan və yaxud pud vergisi gəlirindən çıxmalıdır. İşbu məbləğlər iktifa [kifayət] etməyəcəyi təqdirdə, Bələdiyyə İdarəsi 1925 və 1926-cı sənələri büdcələrinə 5 milyon olmaq üzrə idxal etsin.

Faizlər isə 1920-ci sənədən etibarən hər sənə büdcəsinə idxal edilməlidir.

İstatistik

Məsai Nəzarəti hal-hazırda Bakı Neft mədənləri dəvairi [dairələri] ticarət, sənaye və fəhlələri haqqında bir istatistik hazırlamaqla məşğuldur.

İstatistikdə fəhlələr milliyət, yaş və erkək-dişilik üzrə təqsim ediləcəklərdir [ayrılacaqlar].

İclas

İşbu təşrini-saninin 20-si axşam saat 7-də Məsai Nəzarəti mülkündə Nəzarə-

tin Ümran [Mədəniyyət] və Maarif şöbəsinin iclası təyin edilmişdir. İclasda “Kooperasiya”, Neftçilər İttifaqı və Fəhlə Klubu nümayəndələri iştirak edəcəklərdir.

Türkiyə müəllimləri

Maarif Nəzarəti Türkiyədən dəvət edilmiş müəllimlərin məvaciblərinin hazırda məvaciblərdən 50 faiz fəzlə verilməsinə aid Vükəla Şurasına bir qanun layihəsi təqdim etmişdir.

Bunun səbəbi məktəblərin milliləşməsindən dolayı məktəblərdə olan türk lisanı müəllimlərinin miqdarı pək az olmasıdır.

Yeni proqrammalar

Maarif Nəzarəti Cümhuriyyətimizin bütün ibtidai və rüşdiyyə məktəbləri proqrammalarını tərtib və təb' [çap] etdirib məhəllərinə [yerlərə] göndərmişdir. Ən yaxın zamanda edadi məktəblərin də proqrammaları hazır olacaqdır.

Duz mövqifinin qarət edilməsi

Cavad qəzasında mövcud təcrübə duz mövqifi əmvalı [stansiyası malları] 1918-ci sənəsinin mart ayında Qalaqayın əhalisi tərəfindən yağma edilmişdir.

Bu vaxtadək, aparılmış malların az bir hissəsi bulunmuşdur.

İşbu təşrini-saninin 15-də qarətkarlardan Paşa Şalı oğlu, Cəfər Qasım oğlu bir neçə nəfər digərləri ilə mövqif müdirinin məhəllində [yerində] olmamasından istifadə edərək, mövqifə məxsus yeri sürüb əkməyə başlamışlardır. Mövqif xidmətçilərinin etirazına baxmayaraq, müsəlləh [silahlı] olduqları halda öz işlərində davam etmişlərdir.

Ərazi Nəzarəti işbu əhvalı Daxiliyyə Nəzarətinə xəbər verməklə, mövqif mühafizəsi üçün tədbir ittixazını [tədbirlər görülməsini] rica etmişdir.

BƏLƏDİYYƏ VƏKİLLƏRİ SEÇKİSİ

- 5 -

Bələdiyyə idarələrindən nələr gözləyirik?

Keçən məqalədə proqramdan xaric olaraq sırf texnikaya aid “təhriri-nüfus” [əhalinin siyahıya alınması] məsələsindən bəhs edərək, bunun ancaq bir istisna olduğunu və seçki qanun və texnikası haqqında hələ gələcəkdə yazacağımı bəyanla, sırada maarif, abadlıq, su, tramvay, tibbiyyə və sairə kimi mövzular olduğunu qeyd etmişdim. Şimdi həman məsələlərə qayıdalım.

Bu yaxınlarda bir münasibətlə Parlamentdə natiqlərdən birisi bələdiyyə məclislərinin vəzifəsindən bəhslə, məktəblər və xəstəxanaların şəhər boyunda ağır bir yük olduğunu bəyan və isbat edirdi ki, bu işlər heç də bələdiyyə idarəsinin borcu deyil, onları hökumət öz öhdəsinə almalıdır. Hətta sual edirdi ki, nə üçün kəndistanda maarif işlərini tamamilə öz öhdəsinə aldığı halda, hökumət şəhər məktəblərini kəndi idarəsinə almayır?

Zənni-acizanəmcə, biləks [əksinə], nəinki şəhər məktəbləri hökumət ixtiyarına, bəlkə kənd məktəbləri də ca-

maat əlinə verilməlidir. Və bu vaxtdək bizim kəndlərimizdə məktəblər hökumət təhti-idarəsində [idarəsi altında] olmuşsa, səbəb budur ki, bu vaxtdək zemstvo idarələri də [yerli özünüidarə qurumları da] təsis edilməmişdir. Ona görədir ki, kəndlərdə maarif işləri tamamilə hökumət əlində qalmışdır.

Halbuki Azərbaycan şəhərlərinin hərəsində bələdiyyə idarələri mövcud və bu vaxtdək bələdiyyə qanununa tabe olmayıb şəhər halına gətirilməmiş bir neçə qəsəbəçələrimiz də şəhər halına salınmışlardır.

Böylə olan surətdə biz tələb edirik ki, bələdiyyə idarələrimiz millətin ən böyük ehtiyacı olan maarif işlərini kəndisinin başlıca vəzifələrindən bilərək, var qüvvəsi ilə bu barədə çalışsınlar. Ələlxüsus, ümumi məcburi və məccani [pulsuz] təlim qanunu qəbul edilənədək, bələdiyyə idarələri heç vaxt “bu bizim vəzifəmiz deyil” deyib maarif işlərindən boyun qaçıra bilməzlər.

Ona görədir ki, şimdiki yeni bələdiyyə vəkilləri seçərkən, vətəndaşlarımız, xüsusən türk-müsəlman qardaşlarımız öylə adamlar seçmək istərlər ki, maarif məsələsi proqramlarının baş yazısını təşkil etsin.

Əvət, xüsusən türk-islam qardaşlar buna əhəmiyyət verirlər. Çünki biz, köhnə toxumların acı meyvələrini bu gün yeyirik və sudeyi-əlməs [almaz tozu] kimi ciyərlərimizi parçalayır. İslam dövlet, islam hökuməti olan bir məmləkətdə rəsmi yazılarımız öz dilimizdə yazılmayıb; bələdiyyə idarələrində işi olan arvadlarımız işini görəmməyib,

dərdini anlamamayıb nifrətlə əliboş qayıdırlar.

Sabiq Rusiya dövründə hökumət şəhər məktəbləri saxlanması üçün bələdiyyə məclislərinə hər komplektə 400 manat pul verirdi.

Doğrudur, bu məbləğ şəhərin maarifə olan ehtiyacının ondan birini ödəyəmməz. Lakin burası Bələdiyyə idarələrini məktəb və maarif işlərini öhdəsindən atmağa haqq verməz. Əvvəla, Azərbaycan hökuməti öylə deyil, maarifə milyonlar, on milyonlar buraxır. Saniyə [ikincisi], hökumət pul buraxmazsa da, camaat idarələri nə haqq ilə camaatın ən böyük ehtiyacı olan bir məsələni kəndi vəzifəsi xaricində ədd [hesab] edib boynundan ata bilər?

Xayı, ata bilməz. Bələdiyyə idarələri, biləks, daha artıq fəaliyyət və qeyrətlə işə başlamalıdırlar.

Fəqət, nasıl?

Bu sualı verməkdən məqsudumuz bir şeydir: rus hökuməti dövründə hökumət və şəhər məktəblərinin türk-islam haqqında nə olduğunu söyləməyə ehtiyac yoxdur. 1917-ci il inqilabından bu günədək yenə də məktəb həyatında görkəmli təbəddülat [dəyişikliklər] vüqu bulmamışlar. Rusiyada maarif məsələsində Bakı Bələdiyyə İdarəsi Moskvadan sonra ikinci mövqe tuturdu. Lakin bununla bərabər, şəhərin kökünü və əhalinin hər millətdən artığını təşkil edən türk-islam əhalisi haqqında nə edilmişdir?

Türklərə məxsus ayrıca qiraətxana, kitabxana yoxsa, bəlkə eybi yoxmuş. Fəqət bələdiyyə kitabxanasında neçə dənə – neçə min demirəm – neçə dənə

türkcə kitab var və hanki türkcə qəzetə və jurnallar alınır?

Müsəlmanlara məxsus uşaq bağçası hanki küçədədir?

Müsəlmanlara məxsus xalq yurdu açıldı mı? Türk-islam çocuqları üçün kəndi dil və ruhlarında təlim və tərbiyə verəcək hanki müəssisə açılmışdır?

Oxumaq vaxtı keçmiş türk-islam üçün gecə kursları varmı? Müsəlmanlar üçün həftədə deməyirəm, beş ildə neçə dəfə xalq qiraətləri, xalq müsahibələri, mühazirələr tərtib verilmişdir?

Bu ərz etdiklərimin heç birisi nə istibdad dövründə görülmüşdür, nə də inqilab dövründə və sonra.

Şimdi biz yeni bələdiyyə idarələrindən və bələdiyyə vəkillərindən tələb edirik ki, maarif məsələsini bələdiyyə proqramının baş sətirlərində yazmaqla bərabər, yuxarıdan bəri zikr edə gəldiyimiz suallara kafi cavab verə biləcək dərəcədə məktəblərin milliləşməsinə çalışmağı kəndisinə vəzifeyi-müqəddəsə bilsinlər. Millətdeşlərimiz Bələdiyyə idarələrinə o adamları vəkil seçməlidirlər ki, şəhər məktəblərini milliləşdirsin, demokratlaşdırsın və bütün vətəndaşları üçün və xüsusən türk-islam balaları üçün qiraətxana, kitabxana, xalq yurdu, muzəxana [muzey], uşaq bağçası və böyükülər üçün (zükür, ünəs) [kişi, qadın] kurslar, qiraət, müsahibə, mühazirələr və sair təlim və tərbiyəyə və elm və maarifə xidmət edici müəssisələr düzəltsinlər!

İştə, maarif məsələsində bələdiyyə idarələrindən gözlədiyimiz fəaliyyət!

Xəlil İbrahim

AZƏRBAYCAN DARÜLFÜNUNUNUN AÇILMASI VƏ İLK XÜTBƏ

Məhəlli [yerli] qəzetələrin əxbərindən [xəbərlərindən] məlum olduğu üzrə, noyabrın 15-də axşam saat 5 radələrində sabiq Ticarət edadiyyəsində [məktəbində] Azərbaycan darülfünunu [universiteti] açılmışdır.

Darülfünunun xütbə salonu (auditoriya) surətinə salınmış olduğu halda münəvvər [işıqlı] və qayət vəsi [geniş] bir odasına ünəs və zükür [qadın və kişi] tələbələr daxil olurdular. Az bir zaman zərfində o geniş salon tələbə və samein [dinləyicilər] ilə məmlu [dolmuş] oldu. Hər kəs bəşuş və mühəyyic [şən və həyəcanlı] idi. Müdavimlərin əksəri qapıdan daxil olan müsinn [yaşlı] kişilərə diqqəti-tam ilə baxıb deyirdi:

Görəsən, bumudur müdərrişimiz (professorumuz)?

Buna cavab olaraq “Xeyr, bu Parla-man əzası [üzvü] filankəsdir ki, indi həm məbus, həm də tələbədir” səsi gəlirdi.

Bu günün milli tarixi mənası üzlərdə bir behcət [şadlıq], bir bəşarət [sevinc] peyda edirdi. Xüsusən türk tələbələrini süruruna [şadlığına] hədd və hüdud yox, sanki onların hər fərdinin rüxsarında [üzündə], cəbinində [alnında] “Əlhəmdülillah, elm ardınca Rusiyanın və məmali-əcnəbiyyənin [xarici ölkələrin] ənvai darülmüəllimini və darülfünunu[nu] dolaşmamız xitam bulunub və bu tarixdən vətənimizin, paytaxtımızın növdad [yeni, təzə yaranmış] darülfünununda təhsilə başlayacağız” cümləsi səbt olunmuşdu [yazılmışdı].

Müdərris (professor) kürsiyi-xitabətə çıxdı. Xütbə salonunda əvvəl bir cünbüş [hərəkət] və ardınca sükuti-tam bərpa oldu. Xətib [nətiq] bugünkü günün Azərbaycan türklərinin tarixində ən gözəl bir səhifə tutacağından, rəsmi-güşadın [açılış mərasiminin] pək sadə və qeyri-mütəntən [təntənəsiz] bir surətdə vəqə olmasından bəhs açaraq, müdavimini [tələbələri; dinləyiciləri] təbrik edib, tarixi-ümuminin [ümumi tarixin] müqəddiməsinə başlayır.

Xütbənin ibtidasından [başlanğıcından] xətibin mahir bir ustad və qayət təqdir və bəyana [danışq qabiliyyətinə, şifahi nitq qabiliyyətinə] malik bir nətiq olmasına asanca pey aparmaq [qənaət gətirmək] olardı. Böylə mahir bir ustadın pərvərdəsi [yetirməsi] olmaq fəqərəsi [faktı], sameinin [dinləyicilərin] ümum təsiratını daha bir qat yüksəldirdi.

Əvvəlinci xütbə bitdi. Xütbə salonunun xaricində və daxilində taqım-taqım tələbələr baş-başa çatıb xütbədən hasil olan təsirat ilə bölüşürlərdi. Kimi xütbənin təqdir və bəyanını vəsfə çəkir, kimi xütbə salonundakı səndaliyələrin pillə-pillə tərtib verilməsindən dal səflərdə səsin eyi eşidilməməsindən şikayət edir, axirül-əmr [nəhayət], kimi xütbə salonunun önündəki küçələrlə ötən arabaların gurultusunu kəsməyə bir təşəbbüsdə bulunmağı tövsiyə edirdi...

Həqiqətən bu axırını fəqərə haqlı bir şikayət tərkibinə girməmişdən əqdəm [qabaq] şayani-diqqətdir [diqqətəlayiqdir]. Axşam zamanı körpülərdən qayıdan arabaların əksəri darülfünunumuzun önündən qayət çabucq ötüb getmələrindən doğan gurultu həm xətibləri, həm

də müdavimini çox dilgir [dilxor] edir. Şəhər Bələdiyyəsi darülfünun qarşısındakı küçələrin darülfünun binasına mülhəq [bitişik] hissələrinə qır (asfalt) döşəmək bəbində ciddi binagüzarlıqda [təşəbbüsdə] bulunarsa, xətiblər, xüsusən müdavimlər çox məmnun qalarlar.

Nəhayət, xütbələr xitam bulur. İlk Azərbaycan darülfünununun ilk tələbələri, mədəniyyət baharının ilk qaranquşları kimi xürrəm və bəşşəş [şad] evə qayıtmağa başladılar.

Baba oğlu Həbib

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Ticarət iskaləsində

Türüq və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] xüsusi müvəkkili su nəqliyyatına işbu məzmununda bir icbari qərar vermişdir:

1) Lənkəran və qəzası və Muğandan taxıl çıxarmaq fəqət “Qafqaz-Merkuri”, “Rus”, “Samolyot” və “Bakı Vaporçular Cəmiyyəti” vaporlarının 11 vaporuna icazə verilmişdir. Bu cəmiyyətlər taxılı fəqət Bakıya gətirib, məmaliki-əcnəbiyəyə [xarici ölkələrə] aparmaq haqqında məsuldurlar.

2) Gətiriləcək taxılın çıxarılması üçün sabiq “Nədejda”nın onuncu körpüsü təyin edilir. Vapor və barjlar məzkur [deyilən] körpüyə yan almalıdırlar.

3) Bütün vapor cəmiyyətləri və vapor kapitanları xüsusi müvəkkilin nümayəndəsinin birinci tələbi nəticəsində yük vəsiqələrini tələb etməlidir.

4) Lənkəran və Muğandan Cümhuriyyəyə belə qayıqlarda taxıl çıxarmaq mən' [qadağan] edilir. İşbu qərarı pozanların malları müsadirə ediləcəkdir.

Cavad qəzasına yeni qaimməqam

Daxiliyyə nazirinin əmri ilə Balaxana uçaştoku müstəntiqi Məhəmməd bəy Süleymanbəyov Cavad qəzası qaimməqamı [qəza rəisi] təyin edilmişdir.

Şamaxı qəzasında

Şamaxı qəzasının Sündü köy əhalisi Şamaxı qaimməqamına bir ərzi-hal vermişdir ki, keçən sənə Sündü köyü camaatı 600 desyatın yer əkməmişlərsə də, quraq olduğundan lazımı qədər hasil almamışdı. Bu cəhətə imdi nə toxum üçün və nə ərzaq üçün taxılları olmadığından və bu sənə isə yenə bu 600 desyatın yeri buğda ilə və bundan başqa 400 desyatın də arpa ilə əkmək niyyətləri olduğundan, hökumət tərəfindən bunlara 6000 (altı min) pud buğda və 4000 (dörd min) pud arpa və bundan başqa 924 nəfərdən ibarət camaat üçün hökumətin kəndi nəzərinə nə qədər lazım gələrsə hökumət tərəfindən ərzaq üçün buğda verilməyini rica etmişlər. Şamaxı qaimməqamı bu ərzi-halı təsdiqlə, Bakı qubernatoruna əncam verilmək üçün göndərmişdir. Qubernator isə bu xüsusda Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətdə bulunmuşdur.

Salyanda

Salyan Bələdiyyə İdarəsi rəisi müavini Bakı qubernatoruna teleqrafla xəbər vermişdir ki, Salyan Bələdiyyə İdarəsi rəisi Bakıya azim olmuşdur [yola düşmüşdür].

Şamaxı Bələdiyyə İdarəsi

Şamaxı Bələdiyyə İdarəsi Bakı qubernatoruna müraciətlə xahiş etmişdir ki, Şamaxıdan ərzağın çıxarılmasını yasaq etmək üçün qubernator icazə versin. Qubernator bu ərzi-hala cavab olaraq məlum etmişdir ki, hökumətin qərarı mövcubincə [qəraradına əsasən] Azərbaycan Cümhuriyyəti daxilində ticarətə mümaniət [manecilik] edilməz. Binaəni-leyh [ona görə], Şamaxı Bələdiyyə İdarəsi üçün böylə bir icazə verilməyəcəkdir.

BİRJADA

Kerenski minlik 800-1010 manata qədər, 250-lik kəndi qiymətindən 20 faiz və xırda 40 faiz əskikdir.

Nikolay 5 yüzlüyü 900-1500 manata qədər, yüzlüyü 200-300 manata qədər və xırda 50-80 faizə qədərdir.

Türkiyə kağız lirəsi 200 manat və Zaqafqaz bonu min manata 10 manat fəzlədir.

Türkiyə altun lirəsi 950 manat, imperial 800 manat, altun onluq 1100 manat və Avstriya altunu 2200 manatdır.

Gümüş manat 85 manat və xırda gümüş paranın 1 manatı 35 manatdır.

Bakı bonununun min manatı İranda 3 tımən 6 qrana olmuşdur.

Susinin topu 1030 manata gedir.

PARLAMAN ƏTRAFINDA

“El” qəzetəsi

“Əhrar” fraksiyasının naşiri-əfkarı [fikirlərini yayan orqanı] olan “El” qəze-

tə[si] bəzi səbəblərdən naşi [səbəblərə görə] bir aralıq durdurulmuşdu. Şimdi nöqsanları ikmal edilərək, ikisi türk, biri rus lisanında olmaq üzrə həftə[də] üç gün nəşr ediləcəkdir. 9-cu nömrəsi noyabr ayının 22-cisi olan şənbə günü çıxacaqdır.

FİRQƏ VƏ CƏMİYYƏTLƏR

“Müsavat”da

Ərzaq Nəzarəti və bahalıq

Şəhərdə artmada olan bahalıq haqqında Bakı “Müsavat” Komitəsində çıxarılmış qərarların hökumətə şəxsən və məktubən [yazılı olaraq] xəbər verilmiş olduğunu bildirmişdik. İndi Ərzaq və Ticarət Nəzarəti firqənin məktubən müraciətinə bu məzmununda bir cavab yazmışdır:

“6 təşrini-sani tarixli 291 nömrəli təliqəzində [rəsmi müraciətinizdə] bahalıq və qaçaqmal aparılması haqqında Ticarət və Ərzaq Nəzarətinin bu yolda etdiyi təşəbbüsəti firqənizə məlum etməyi vəzifədən ədd [hesab] edirik.

Böylə ki, Nəzarət bu günlərdə şəhərin bir çox məhəlləsində əhali arasında girvənkəsi 6 rublədən də əskik olmaq şərti ilə təqsim etmək [paylamaq] üçün “Kooperasiya”ya gündə 750 puda qədər və “Sentrodom”a dəxi o miqdarda çörək buraxacaqdır. Hakəza [eləcə də], mədən rayonlarında da (Sabunçu, Ramana, Balaxanı, Zabrat, Suraxana, Bibiheybət, Qara-Ağ şəhərlər və Əmirhacıyan kimi yerlərdə) yaşayan əhaliyə və fəhlələrə 500 puda qədər un buraxılacaqdır və

məzkur [deyilən] yerlərdə çörək bişirib paylayacaqlar.

Azərbaycandan qaçaqmal aparmaq məsələsinə gəldikdə, Nəzarət bu barədə lazımi binagüzarlıqlar etməklə [addımlar atmaqla], möhtəkiqlərin bu rəftarı qarşısını almaq təşəbbüsündə bulunmuşdur...”

Qara şəhərdə “Müsavat”

Təşrini-saninin 15-də saat 3-də Əman Hüseynzadənin sədarəti ilə “Müsavat” firqəsinin Qara şəhər şöbəsinin ümumi iclası vəqə olmuşdur. İclasda firqə qurultayı məsələsi müzakirə olunub, qərar qoyulmuşdur ki, nümayəndə seçmək üçün ikinci bir ümumi iclas dəvət edilsin. Bəzi idarəyə məxsus məsələlərə baxıldıqdan sonra, ümumi iclas açıq və bahalıq məsələsinə müzakirə edib qərar qoymuşdur ki, bu barədə tezliklə bir çarə edilməsi üçün hökumətə müraciət edilsin.

Şikayətlər

- “Müsavat” firqəsinin Qara şəhər şöbəsinə böylə bir şikayət gəlmişdir ki, guya fəhlə Nəcəfqulu Hacı Nəbi oğlu “Nobel”in yağ zavodunda nəzarətçi tərəfindən təhqir edilmiş və işdən də çıxarılmışdır. Şöbənin Müsəliyə və Mürəfiə [Barışiq və Məhkəmə] Komissiyası bu barədə müdiriyyətlə danışımağa başlayıb, tədbirlər ittixaz edir [tədbirlər görür].

- Qara şəhərdə “Bakunets” zavodunda çalışan fəhlə Hüseyn Fərəc oğlu şöbənin yaptığı təhqiqata görə təqsirsiz, müdiriyyət tərəfindən çıxarılmış olduğundan firqənin təşəbbüsü ilə yenə xidmətinə gətirilmişdir.

- İran əhllərindən Mirzətağı Molla-həsən oğlu və Əzim Lətif oğlu arasında hesab üstə mübahisə düşdüyündən, Qara şəhər “Müsavat” şöbəsinin Müsəliyə [Barışiq] Komissiyası müraciətləri müzakirə edəndən sonra hər ikisini barışdırmağa müvəffəq olmuşdur.

Texnik Əliabbas Əsgərov

Mart hadisəyi-əliməsi [faciəli Mart hadisəsi] içərisində İrana qaçmış və ondan sonra bu vaxta kimi heç bir xəbəri olmayan Bakı Politeknik məktəbinin mütəəllimlərindən [şagirdlərindən] Əliabbas Əsgərovdan bu günlərdə Hindustanın Bellari üsərə [əsirlər] qərgahından, ingilislərin əlində əsir olduğu haqqında bir məktub gəlmişdir. Məktub Osmanlı Türk Hilali-Əhmər [Qırmızı Aypara] cəmiyyəti vasitəsilə evlərinə varid olub [çatıb], Əliabbas xilas etmək üçün anası “Müsavat” vasitəsilə Xariciyyə Nəzarətinə müraciət etmişdir.

GÜRCÜSTAN XƏBƏRLƏRİ

Bolşeviklər çıxışını təhqiq

Kutais quberniyasında bolşeviklər çıxışını təhqiq etmək işləri Kutais mahal məhkəmə[si] üzvü Çeyişviliyə həvalə edilmişdir.

Qiyam başçısının həbs edilməsi

Mixaylov Xalq qvardiyası qərgahı Xalq qvardiyasının baş qərgahına Osetiyadakı qiyam başçılarından olan Vladıqafqaz osetinlərindən Heydərovun həbs edildiyini xəbər verir. Xalq qvar-

diyası nəfəratından [əsgərlərindən] bir nəfər yaralanmışdır.

Prjevalskinin kütübxanası

Tiflisdən getmiş olan sabiq Qafqaziya ordusu Baş komandanı Prjevalski tənizləri yanında 370 cilddən ibarət qiymətli bir hərbi və sənəətə dair kütübxana buraxmışdır. İndi bu kütübxana satılmaqdadır.

FƏHLƏ HƏYATINDAN

Həmin təşrini-saninin 8-də saat 1-də Balaxana krujokunda iniqad etmiş [baş tutmuş] Sabunçu, Balaxana, Zabrat, Ramana dairəsi mədənlərində çalışan müsəlman zəhmətkeşləri nümayəndələri iclası nəticəsində Məclisi-Məbusan rəyasətinə təqdim üçün çıxarılmış qərdadın surəti:

“Azərbaycan zəhmətkeş xalqı miyanında [arasında] binnisbə [nisbətən] təşkilatı-müntəziməyə [nizamlı təşkilata] malik olmaqla təxəssüs edib [başqalarından fərqlənib] də, Cümhuriyyətimizin siyasəti-xaricə və daxiləsi ilə sıx əlaqədar olan Bakı ətrafı müsəlman fəhlələri cavan Cümhuriyyətimizin heyni-təsisindən [təsis edildiyi vaxtdan] zamanı-hazıra qədər hifzi-istiqlal uğrunda bütün maneəyə qarşı müqavimət göstərüb, ənasiri-müzirranin [zarərli ünsürlərin] suyi-istifadələrinə meydan vermədikləri, millət mütəəssilləri [nümayəndələri] və hökumət ərlərinə məlum olsa gərəkdir. Şimdiyə qədər olduğu kimi, minbəd [bundan sonra da] daha mətin bir əzmlə millət

və vətən istiqlalını hər bir təhlükə[yə] qarşı müdafiə edəcəyimizə imanımız möhkəm isə də, lakin zərurati-həyatıyyasını [yaşamaq üçün zəruri ehtiyaclarını] təhsil [əldə etməyə] və təminə qadir olamayan bir fərd, yaxud bir camaat üçün hifzi-süunət [məsləkini, əqidəsini qorumaq] ilə uğraşmağa macal qalmayacağı da bədihidir [açıqdır]. Binaənileyh [buna əsasən]:

1) Füqərə taqətindən mafövq [yuxarı] bir dərəcəyə varmış bahalıqla ciddi mübarizə və möhtəkirlərin hirsli-layətənahisinə [hədsiz tamahına] bir sədd qoyulmaq üçün mədən rayonlarında hökumət tərəfindən çörəkçi dükanları, yaxud ərzaq anbarları açılması;

2) Fəhlələrə 50 faiz məvacib artırılması zimmində [barəsində] mədən sahiblərinə icrayı-nüfuz edilməsi xüsusunda məhəlli-aidlərinə [aidiyyətli yerlərə] müraciətən təşəbbüsəti-lazimədə bulunmalarını möhtərəm millət məbuslarından rica edirik.

Cümhuriyyətimizin yeganə istinadgahı xalq sinfinin maddi və mənəvi ehtiyaclarının təmini ilə müvəzzəf bulunan [vəzifəsini daşıyan] xalq müməssilləri [nümayəndələri] son dərəcə ağır dəqiqələr keçirməkdə olduğumuzu nəzərə alaraq, zəruri ehtiyaclarımızın azalması xüsusunda səri [sürətli] tədbirlər görülməsinə bəzli-məsai edəcəklərinə [səy göstərəcəklərinə] əminiz.”

Məclisi-Məbusan sədri həzrətlərinin məruzəyə yazdığı mülahizənin surəti:

“Fəhlələrin bahalıq cəhətindən və az maaş aldıqlarına görə vəziyyətləri artıq bir müşkül haldadır və bundan, bir çox şəxslər [hökumət düşməni olaraq

istifadə edib fəhlələr arasında ənvai şayiət [müxtəlif şayiələr] buraxaraq, hökumət əleyhinə onları qaldırmağa səy etməkdədirlər. Buna görə də, arizlərin [ərizəçilərin] istidalarına [xahişlərinə] fikir verib bir çarə etməlidir.”

Bundan sonra təliqə [məktub] Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] göndərilmişdir. Məsai Nəzarəti məsələni kəndi nəzəriyyəti [fikirləri] ilə Vükəla Şurasına [Nazirlər Kabinetinə] təqdim etmişdir.

Məclisi-Məbusan rəisinə Məsai Naziri həzrətlərinin verdiyi cavabın surəti:

“Azərbaycanımızın başlıca məvaddi-ticarəti [ticarət maddəsi] olan neftin bir çox zamandan bəri ədəmi-ixracı [ixrac edilməməsi] səbəbilə ölkədə hüsula gəlmiş maliyyə və sənaye böhranı ilə əlaqədar olaraq əmələ [fəhlə] sinfinin halı olduqca fəna bir şəkil almışdır. Mövcud olan zəruri şeylərin gündəgünə artdığı halda, möhtəkirlək dövlət əsasını sarsmaq dərəcəsinə vardığı halda, kəndi əməyi ilə imrari-həyat edən [dolanan] zəhmətkeş sinfinin əhvali-iqtisadiyyəsini gözəlləşdirəcək heç bir amil olmamışdır. Əzcümlə [o cümlədən], mərkəzi-ticarət və sənaye olan Bakının əməlləri bu səbəblə olmanın əziyyət və üqubətə [əzabə] düçar olmuşdur. Məsai Nəzarəti burasını çoxdan bəri duymuş və əməlləri nəhayəti-əmrda [nəhayətdə, işin axırında] bu ya başqa istənilməz hərəkətə sövq edilə biləcək aqlığı mümkün olduqca qismən də olsa, qaldırmağa çalışmışdır. Ticarət və ərzaq işlərimizi tədil edən [qaydaya salan] Ticarət, Sənaye və Ərzaq İdarəsinə müraciətən Məsai Nəzarəti zəruri şeylər ehtikarı [möhtəkirliyi] ilə mübarizəni ciddən tövsiyə və rica etmişdir.

Fəqət son iqdām [addım] olaraq Məsai Nəzarəti sahibkarlarla əməllər arasında işçilərin əhvali-iqtisadiyyəsi məsələsində bir saziş əmələ gətirmək istəyərək, Neftçilər Şurası, Parlaman “Müsavat” fraksiyonu, Sosialistlər fraksiyonu vəkillərindən və Məsai Nəzarəti müfəttişliyi nümayəndələrindən mürəkəb [ibarət] xüsusi bir müşavirə dəvət etmişdi. Birinci iclas 9/10-da olmaq üzrə bu müşavirə iki dəfə iclas edərək əməllərin maaşını artırmaq müzakirəti ilə uğraşmışdır.

Fəqət hər dəfə olduğu kimi (xüsusən son may tətildə əməllərin məğlubiyətə uğradığından dolayı olmalı) sərmayə tərəfdarları işçilərə heç bir güzəştdə bulunmamaq ehtiraslarında möhkəm və səbatla durmuşlardı. Bu qədər var ki, ikinci iclasda Neftçilər Şurası nümayəndəsi müsyo Levetski: “Biz gözəlcəsinə düşünürüz ki, əməllərin halı fənadır. Fəqət başqa vətəndaşlarınki nasil, eyimidir? Ona binaən [ona görə], əməllərin halını nəzərə almaq lazım gələrsə, neftçilərin keçirməkdə olduğu böhranı da nəzərə almalıdır. Neft istehsalatının hazırkı vəziyyətini dərnəzər edərsək [nəzərə alarsaq], əməllərin maaşını heç bir surətlə artırmaq mümkün olmaz” deyərək ifadəyi-məramda bulunmuşdur.

Böyləliklə, müşavirə heç bir nəticə verməmişdir. Məişət isə getdikcə ağırlaşır, əməllərin qəzəbi isə bu sayədə daha da artır və artmaqdadır. Ciddi bir tədbir lazım.

Ona binaən, Məsai Nəzarəti əməllərin əhvalını yüngülləşdirmək məqsədilə Şurayı-Vükəlaya bu məsələyə aid bir

təqdir təqdim etmişdir. Təqririn başlıca nöqtələri odur ki, təşri-sani əvvəldən etibarən əməllərin maaşı 60 faiz artırılsın. Mənzil haqqı ailədarlara 150 manat, bekarlara [subaylara] 100 manat, hamam pulu ailədarlara 35, bekarlara 20 manat, nəqliyyat mükafatı hər dəfəsinə 20 manat, Binəqədida çalışanlara 25 manat verilsin.

Müzakirət nəticəsində Şurayı-Vükəla əsasən, tərfiyi-maaş [maaşın yüksəldilməsi] tədbirini təsvib etsə də [bəyənsə də], miqdarını müzakirə etməmişdir və bununla bərabər Maliyyə və İqtisadi Komitəsinə tapşırılmışdır ki, tərfiyi-maaşa nisbətən neftin fiyatı artmaq xüsusunda da məlumat və bəyanat təqdim etsin.

Şurayı-Vükəlanın böylə tədbiri nəticəsində, yəni maaşlar tərfi edilərkən neft fiyatı da tərfi edilərsə, yenə həman əski əhval qarşısında qalmış olarız. Məsai Nəzarəti zənn edir ki, Parlaman Heyəti-Rəyasəti fəvqədə məzkur [yuxarıda qeyd edilən] halları dərnəzər edərək [nəzərə alaraq], Məsai Nəzarəti təklifinin Şurayı-Vükələda tezlikcə qəbul edilməsi uğrunda lazımi təsiri-nüfuzdan müzayiqə buyurmaz [əsirgəməz].”

FƏHLƏ YOLDAŞLAR!

Əski zamandan bəri, rus çarizm zamanlarında fəhlə və kəsbkarların [proletariatın] hüququ istibdadçılar ayaqlarının altında paymal olduğu [tapdandığı] halda, müsəlman-türk fəhlə və kəsbkarı ixtiyar və hüquq sahibi olmadıqlarından, daima qeyri millətlərin zir-dəsti [əlatıtsı, köləsi] olmuşlardır.

Buna binanən [buna görə], bizim fəhlə və kəsbkarların bacarığı, fəhmi və zə-kavəti [zəkası] əcnəbi millətlərin yanında zühura çıxmamışdır.

Hətta neçə müəssisələrdə və mədənlərdə özlərinin qüvveyi-təcrübələri ilə şöhrət tapan türk sənətkarları öz sənətlərində tərəqqiyə nail olmamışlar. Buna səbəb bunların elmsizliyi və əcnəbi millətlərin zir-dəstində zəhmət sürdükləri olubdur. İndi əlhəmdü Allah, hökumətimiz islam hökuməti olduğuna binaən, biz fəhlə və sənətkarlar üçün hər bir elmə dara olmağa [vaqif olmağa, bilməyə] mümkünlüyü var. Bu məqsədlə hökumətimiz tərəfindən fəhlələr və sənətkarlar sinfinə dair neçə-neçə məktəblər güşad edilmişdir [açılmışdır]. Bu cümlədən, bu məktəblərdən birisi texniçeski gecə kurslarından ibarətdir. Hər bir fəhlə və ya sənətkar bu məktəbə qədəm qoyarsa, gələcəkdə bir tərəqqi və bir ustadlıq qazanacaqlardır.

Bu məktəbdə təcrübəli və ali məktəb qurtarmış mühəndislər və texniklər mövcuddurlar. Bu məktəb çoxdan bəri türk fəhlə və sənətkarları üçün arzu edilən bir məktəbdir.

Göstərdiyimiz texniçeski kursları iki şöbədən ibarətdir:

1) Makina emalat şöbəsi; 2) Elektrik şöbəsidir.

Bu kursların məqsəd və amalı öz türk fəhlə və sənətkarlarımızdan lazımlı maşinist və montyorlar hazır etməlidir. Nə qədər bu sənətlər bizim türk fəhlə və sənətkarlarının arasında mövcud ol-mazsa, bizlər o qədər daima əcnəbilərin minnətlərinin çəkib, olara məcburi möh-tac olacağız. Və bizim fəhlə və sənət-

karlarımız isə, həmişə alçaq və məşəq-qətli işlərlə ömürlərini puç və zayə edəcəklər.

İndi şükürlər olsun Allah-taalaya, hökumətimiz və ələlxusus Maarif Nə-zarəti türk fəhlə və sənətkarlarının halını nəzərə alıb, bizim tərəqqi tapmağımıza çalışıb yuxarıda göstərdiyimiz kursları açmışdır. Bu kurslar beş bölgüyə bölünmüşlərdir. Hər bölgünün itmama yetməsi [tamamlanması] dörd ay müddə-tindədir. Bu kursları itmama yetirən kəslər mahir və ustad maşinist və mont-yor ola bilərlər.

Gecə kurslarının məkanı Stanislavski küçədə Texniçeski məktəbinin binasında bərpədir. Məktəbdə dərslər türk lisə-nində tədris olunur və özü də məccanən – pulsuzdur.

Dərslərə bu ayın 17-dən şüru olun-muşdur [başlanmışdır].

Haydi, yoldaşlar! Qeyri millətlərdən geridə qalmayıb, bizim də öz türk mahir və elmlə maşinist və montyorlarımız olsun.

Kurslar müdiri mühəndis Əliheydər Babayev

TEATRO VƏ MUSIQİ

Bizə xəbər verirlər ki, “Modern” sirkində məşhur mübarizlərdən Gənc Əlinin bu gün çaharşənbə günü benefisi olacaqdır. Gənc Əli bu gün tamaşaçılar hüzurunda zəncir qıracaq, on düymə [düym] mıxı qolunun qüvvəti ilə taxtaya vuracaq, başında kərpic sındıracaq, qo-luna dəmiri dolayıb əyəcək və iki pudluq daşları götürəcək, başında butulka sın-

dıracaq, meydan edib rübai deyəcək, qollarını mahiranə bir surətdə oynada-caq və başqa bu kimi qəraib şeylər gös-tərəcəkdir.

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çaharşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çaharşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çaharşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənquli-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdən pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyati-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-

mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Diş həkimi S. M. Hamburg

Dişlərin müalicəsi və ağrısız çəkilməsi, kauçuk, qızıl və platina üzrə hər növ işlərin qəbulu. Qulluqçulara güzəşt olunur. Qəbul olunur saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 6-yədək. Nkolayevski caddə 21, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

14059

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Azərbaycan Dövləti Teatro Heyəti müdirinə türkcə və rusca mükəmməl savadı olan bir nəfər mühasibəçi və bir nəfər katib lazımdır.

Həmin savada malik mütəxəssislər (Dumski ploşadda Həşimovun 10 nömrəli mülkündə) Müdiriyyətin kontorunda Zülfü-qar bəy Hacıbəyliyə müraciət etməlidirlər.

**Müdür:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Elan**

səh. 399. “Büro perevozki”: Azərbaycan Dəmiryolu İdarəsinin, Yükdaşımların Tən-
zimplənməsi Bürosu nəzərdə tutulur.

İngilis siyasəti - I

səh. 402. “Ayastefanos” (yaxud San-Ste-
fano): hal-hazırda İstanbulun bir rayonu olan
Yeşilköy.

Azərbaycan**Məclisi-Məbusanında**

səh. 403. “Bala Yengicə”: Ərəş (Ağdaş)
qəzasının kəndi; indiki Yevlax rayonunun
Yenicə kəndi; qəzetdə hər yerdə “Bala Yercə”
getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 409. “Maddalena”: qəzetdə soyadı
“Maqdalena” şəklində təhrif edilmişdir.

Qəzetələrdən

səh. 409. “Kiraser eskadronu” [Escadron
des Cuirassiers]: Fransada fəxri süvari
dəstəsi; “kirasa” [cuirasse] deyilən xüsusi
zireh geydikləri üçün belə adlanırdılar.

“Q. Anoto”: qəzetdə “Qanoto” kimi
təhrif edilmişdir.

səh. 410. “Beytölmüqəddəs”: Yaxın
Şərqdə, Aralıq dənizi və Ölü dəniz arasında
yerləşən, dünyanın ən qədim şəhərlərindən
biri olaraq qəbul edilən Qüds (Yerusəlim)
şəhəri nəzərdə tutulur.

“Davudun qəbrinə”: İsrailoğullarına gön-
dərilməmiş Davud peyğəmbər nəzərdə tutulur.

Nəzarətlərdə

səh. 415. “rüşdiyyə”: təhsildə ibtidai
məktəbdən sonrakı mərhələyə məxsus
məktəb; orta məktəb.

“edadi məktəb”: şagirdləri ali məktəbə
hazırlayan məktəb.

Fəhlə həyatından

səh. 423. “bir təqirir təqdim etmişdir.
Təqiririn başlıca nöqtələri...”: qəzetdə “təq-
rir” yerinə hər iki halda “təqdir” getmişdir.

Cümə axşamı, 20 noyabr 1919-cu il, nömrə 326

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-davamiyyəsi. Pəncşənbə, 26 səfərül-müzəffər sənə 1338. 20 təşrin-i sani 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Tele- fon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 3 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

Azərbaycan Dəmiryolunun İdarəsi bununla elan edir ki, “Büro perevozki”-nin qərarı qərarı mövcubincə [qərarına əsasən], hər gün 3 nömrəli qatara balıq və balıq məkulatından [məhsullarından] ötrü bir vaqon bağlanacaq bu vaqona mallar Bakı şəhər istasyonunda 150 puda qədər və bu miqdarda da Bakı birinci istasyonunda qəbul olunur.

T-345

1919 sənə noyabrın 20-sində pənc-şənbə günü gündüz saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan olunur.

T-340

DƏVƏT

Bakı Şəhər Duması Şəhər Dumasına olacaq intixabat [seçki] siyahılarını tərtib etməyə şüru etmişdir [başlamışdır]. Qanun əsasına görə, seçki yerişlərinə intixabat siyahısına idxal edilən əşxas [şəxslər] buraxılacaq üçün Şəhər İdarəsi intixabada iştirak edəcək heç bir vətəndaşın siyahıdan düşməməsi üçün bütün tədabiri ittixaz edəcəkdir [tədbirləri həyata keçirəcəkdir].

İntixabçıların familiya və ünvanlarının məlum edilməsindən ötrü 20 yaşından başlamış bütün əhalinin siyahısı tutulacaqdır. Böylə siyahı tutulmasının ancaq intixabat siyahılarının tərtib verilməsi qəsdilə olduğunu və bundan başqa qeyri bir məqsəd olmadığını əhali bil-
məlidir.

SİRK “MODERN”**Mübarizənin son günləri**

Hamı mübarizələr qətidir. Pəncşənbə günü noyabrın 20-ndə 1919-ncü ildə. Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

Hamı güləşlər qətidir. 1-nci: Gənc Əli – Yermak; 2-nci: Naməlum – Buyvolov; 3-ncü: Qafqaz güləşi Raqenbaum – Koknidze.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, tamam olacaqdır 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Elan: Qara Maskanın benefisi hazırlanır.

14066